

**Государственная итоговая аттестация по образовательным программам
основного общего образования в форме основного государственного экзамена
(ОГЭ)**

**Контрольный измерительный материал для проведения в 2019 году
основного государственного экзамена
по МАРИЙСКОМУ ЯЗЫКУ**

**подготовлен кафедрой марийской филологии и культурологии
ГБУ ДПО Республики Марий Эл «Марийский институт образования»**

Пәшәм Ыштѳмѳ гишән ынгылдарымаш

Экзамен пәшә кок лаштык гѳц шалга: диктантым сирѳмәш, диктант текст семѳнѳ заданивләм Ыштѳмәш.

Цицмәш пәшәлән 150 минут пуалтеш.

Диктант кым гәнә лыдалтеш. Пѳтәриш гәнә лыдмы годым нимат сирәш ак кел, текстѳн содержанижѳм, абзац шотым тѳшлѳмѳлә. Кокшы гәнә лыдмы годым диктант сирәлтеш. Кымшы гәнә лыдмаш сакой самыным тѳрләш йѳнѳм Ыштә.

Экзамен пәшән кокшы лаштыкшы диктант текст семѳнѳ Ыштәлтеш. Тѳдѳм куштылгынок Ыштәш манын, текстѳштѳ предложени шотым карандаш доно пәлдѳртәш лиэш. Циләжѳ лу задани пуалтеш. Ти заданивләштѳ ответ семѳнѳ ик шамак (әль икманяр шамак), числа (әль икманяр числа) лин кердеш. Нѳнѳм каждый задани паштек вәшештѳшлән айырымы вәреш сирѳмѳлә.

Вәшештѳшѳм самынѳ сирѳмѳ гѳнѳ, тѳдѳм ыдыралаш, сагажы тѳр вариантым сирәш келеш.

Пәшәлѳмѳ годым черновикѳм кычылташ лиэш. Черновикѳштѳ сирѳмѳ пәшәм әклѳмѳ годым шотыш ак нәләлт.

Заданивләм Ыштѳмѳ гишән нәлмѳ баллвлә ушналтыт. Пумы заданивләм Ыштәш дә шукурак баллым погаш цацыда.

Пәшәдә ашныжы!

Диктант

1. Игечы шошым велышкәт лыпшалты. 2. Тўны когонок ўшты агыл, но мардеж ышдымы гань: то изишеш цәрнймы гань лиэш, то цож-ж йфйләл колта, то ушештәмәт мьндйркы вьстәрән нәнгеә.

3. Тынәм игечым ынгылаш нелы: икманяр веремә орави вуй гань шалдыра, пышкыды лым йырвәш цилә цеведемдә. 4. Жеп шукат ак эрты – лым кайышланен виләш цәрнә.

5. Южгынам пыл логыц цеве помидор гань тьртыш кечы шымән анжал колта, тынәмок порт окня карниз гыц вьд патькалтышвлә, икты-весым анзылташ цацен, пеле иәнгшы лым вькы патькаш тынгәлыт. 6. Тынәм тенге чучеш, вуйта пөртышты шуку веремә цеве игечым вычен шынзышы тетя цуца, тьргештылмадын, тўны йшке сусужым янгылыде айола...

7. Пушәнгывлә утлаок шужгат, шьрты гань вьцкыж парняштым йрзәт, кужы дә шьды ўшты телым кыце йлен ләкмьшты гишән икты-весылән спорен шайыштыт. 8. «Тинәр цьтен ләктыннә гынь, йнде йленә!» – цеве пулышыжым туртыкталеш кырык неркәшты шалгышы кавыр куги.

9. Корнат ягылген. 10. Эх, махань тотлы воздух! 11. Техень воздух, церләнет гынят, доктор гыц пасна төрлә!... 12. Дә, эчеәт шошым толеш.

(Г. Чемеров семьнь. 147 шамак.)

Заданивлә:

Ти заданивләшты ответ семьнь ик шамак (әль икманяр шамак), числа (әль икманяр числа) лин кердеш. Ньным 1-шы номерән вәшештыш бланкеш сирәш келеш.

1. 6-шы предложеништы техень шамакым мода, кышты юкшы буква гыц шукурак.

Вәшештыш: _____ .

2. 7-шы предложеништы сложный шамакым мода.

Вәшештыш: _____ .

3. 2-шы предложеништы диалектный шамакым мода.

Вәшештыш: _____ .

4. 2-шы предложени гыц подражательный шамакым сирен лыкда.

Вәшештыш: _____ .

5. 5-шы предложеништӱшӱ *тыртӱш* шамаклан синонимым мода.

а) *йӱргешкӱ*

б) *цевер*

в) *кӱжгӱ*

г) *косир*

Вӱшештӱш: _____ .

6. 5-шы предложени гӱц шуку чотым анжыктышы суффиксӱн шамакым сирен лыкда.

Вӱшештӱш: _____ .

7. Айыралтшы деепричастный оборотан предложеним пӱлемдӱдӱ.

а) 5

б) 6

в) 7

г) 8

Вӱшештӱш: _____ .

8. Икань членӱн предложеним пӱлемдӱдӱ.

а) 1

б) 2

в) 10

г) 11

Вӱшештӱш: _____ .

9. 7-шы предложенин грамматический ӱрӱдӱжӱм сирен лыкда.

Вӱшештӱш: _____ .

10. 8-шы предложени гӱц составной сказуемыйым сирен лыкда.

Вӱшештӱш: _____ .

Пашам аклым кривервл

Кодификатор

Тергым палымашвл	Паша йиш
Орфографи. Шамаквлм тр сирымаш	Диктант
Пунктуаци. Предложеништй препинани знаквлм шйндымаш	
Фонетика. Юк да буква лоштышы айыртом	Ядмашвлэш вашештымаш
Лексика да фразеологи. Тйнг ынгылымашвлм палымаш	
Морфемика. Шамак йштлтмаш. Шамакым состав доно ланзылымаш	
Морфологи. Шая лаштыквлм палымаш	
Синтаксис. Проста да сложный предложенивл гишан палымаш	

Спецификации

Экзамен кок лаштык гйц шалга. Пйтаримаш лаштык – диктант, кокшы – диктант текст семйнь пашалымаш.

Экзамен пашам йшташ цилажй 150 минут пуалтеш.

Пашам аклымаш

I лаштык

Диктантым аклым годым мары йЫлм доно тйнг школлан примерный программ шотыш налмйла. (Марий йылме дене тун школлан примерный программе. – Йошкар-Ола, 2013, С. 54-55.)

Диктантым техень тергымашвл (критеривл) доно аклат

Тергымашвл (критеривл)		балл
ДК1	Орфографи нормывлам шоктымаш	
	Орфографи самынь уке аль ик самынь улы	5
	Кок самынь	4
	Кым самынь	3
	Нйл самынь	2
	Вйц самынь	1
	Куд аль утларак самынь	0
ДК2	Пунктуаци нормывлам шоктымаш	
	Пунктуаци самынь уке аль ик самынь улы	5
	Кок самынь	4
	Кым самынь	3
	Нйл самынь	2
	Вйц самынь	1
	Куд аль утларак самынь	0

2 лаптык

Экзаменън кокшы лаштыкшы 10 ядмаш гыц шалга. Каждый тӧр вӧшештӧшлӧн ик балл шӧндӧлтеш.

Кокшы лаштыклан вӧшештӧшвлӧ:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
янгылыде	иктӧ- весылӧн	упшетӧмӧт	цож-ж	а	патьяка лтышв лӧ	а	б	пушӧнгӧвлӧ шужгат, ырзӧт, шайыштыт	цытен лӧктӧннӧ

Экзамен пӧшӧлӧн сек шукажы 20 балл пуалтеш.

Баллвлӧм отметкыш техень шкала доно ваштымыла:

Отметка	«2»	«3»	«4»	«5»
Балл	0 – 7	8 – 13	14 – 17	18 – 20